

**Бердянська чоловіча гімназія (остання третина XIX століття)
/ Упорядники : В.М. Константинова, І.І. Лиман // Матеріали з
історії Бердянського державного педагогічного університе-
ту. Том I. – К. : Освіта України, 2006. – 528 с.**

Освіта є невід'ємною складовою культури будь-якої цивілізації, вона розвивається в тих соціально-економічних та суспільно-політичних умовах, притаманних конкретній історичній добі. На всіх етапах історичного поступу будь-якої держави важливу роль відіграють столиця та регіональні центри. І, зрозуміло, що старші (за віком) та престижні навчальні заклади знаходяться саме там.

Водночас значення так званих периферійних осередків освіти, є дуже важливим. Кожен університет/академія/інститут до чергової круглої дати видає нарис своєї історії, але не кожен може пишатися системністю у підході до цього питання. На теренах України не так багато районних центрів, які мають давню й цікаву освітню історію. Таким є Бердянськ, де знаходиться державний педагогічний університет.

Серію «Матеріали з історії Бердянського державного педагогічного університету» започатковану в 2006 р., відкриває том, присвячений історії Бердянської чоловічої гімназії. У зверненні до читачів ректор БДПУ В.В. Крижко аргументує, чому перший том присвячено історії чоловічої гімназії.

Далі читач поринає у царину історичного джерелознавства. Упорядники тому, В.М. Константинова та І.І. Лиман, відомі дослідники історії Південної України, напрочуд вдало побудували вступну частину. В ній з використанням цікавих фактів висвітлено історію гімназії, що доповнює ґрунтовний аналіз джерельної бази. У вступі також розкрито методологічну основу дослідження, що безсумнівно є цінним для науковців.

Більш докладно хотілося б зупинитися на джерелознавчому аналізі, які здійснили упорядники.

По-перше, вражає обсяг евристичної роботи, здійсненої ними, адже знайти представлені у томі матеріали було непросто. Вони чекали свого дослідника як в бібліотеках і архівах, так й в приватних колекціях документів.

По-друге, упорядники опрацювали широке коло джерел: закони Російської імперії, міністерські розпорядження, журнали Міністерства народної освіти, рішення та ухвали місцевих органів влади і самоврядування, описи гімназії та звіти про стан освіти в Бердянську, формулярні списки, короткі нариси історії цього навчального закладу, адрес-календарі та пам'ятну книжку, мемуарну літературу (записки, щоденники тощо), періодичну пресу, а також фотографії.

По-третє, опрацьована джерельна база зумовила чітку структуру тому, який складається з двох основних розділів «Матеріали» та «Додатки», а також додаткового – «Науково-довідковий апарат». Останній рясніє детальними коментарями до кожного з основних розділів, і доповнюють його словник застарілих і рідковживаних слів, іменний та географічний покажчики.

Рецензований том матеріалів з історії Бердянської чоловічої гімназії підготовлений на високому науково-методичному рівні. Являючи собою комплекс матеріалів з історії Бердянської чоловічої гімназії XIX ст., він є важливим надбанням сучасної української науки і буде корисною для фахівців різних її галузей: як історичного краєзнавства та історії педагогіки, так і генеалогії і біографістики.

Ігор Кривошея